

Petar Runje

Antun Zadraniin, dominikanac, biskup modruški!

Na temelju nekoliko novih arhivskih podataka autor pokazuje da je Antun Zadraniin, dominikanac (najvjerojatnije sin Stjepana i Drage Ptičarić) bio posvećen za modruškoga biskupa, malo nakon smrti († 1480.) biskupa Nikole Modruškoga.

Nakon smrti biskupa Nikole Modruškoga (†1480.) ispražnjena je biskupska stolica u Modrušu. Odmah se potom javlja nesporazum između hrvatsko–ugarskoga kralja Matije Korvina i pape Siksta IV. (1471.–1484.), o tom tko ima pravo imenovati biskupa u Modrušu. Naime Matijaš Korvin je po staroj tradiciji imao pravo imenovanja biskupa na području Ugarskoga kraljevstva, a papa je samo potvrđivao kandidata, kojega je kralj izabrao. Modruška biskupija osnovana je 1460. godine, a Matija je smatrao da on ima pravo imenovanja biskupa i u toj tek osnovanoj biskupiji. Na taj položaj imenovao je zadarskoga dominikanca Antuna Zadraniina. Još prije nego je Svetoj Stolici javljeno to imenovanje, stigao je glasnik, otac Marijan Dubrovčanin iz Rima, koji je javio da je Papa na to mjesto imenovao dubrovačkoga franjevca Kristofora Dubrovčanina.¹

Taj Papin postupak vrlo je rasrdio i ogorčio kralja Matijaša. On je u svom gnjevu otišao tako daleko da je zaprijetio odcjepljenjem od katoličke zajednice ako mu Papa ne prizna pravo imenovanja biskupa u svom kraljevstvu. Poznavajući karakter ugarskoga kralja, Papa se je diplomatski ponio, povukavši svoje imenovanje, ali nije htio prihvatiti ni fra Antuna za biskupa. Napetost i neizvjesnost potrajala je nekoliko godina.²

Tek nakon fra Antunove smrti (vjerojatno 1489.), Papa je imao odriješene ruke za potvrdu fra Kristofora. Bilo je to vrijeme silovitih turskih prodora, pa je već 1493.

1 BOGOVIĆ, 1988, 71.

2 Isto, 72.

biskup Kristofor napustio Modruš i nastanio se na sigurnijem mjestu u primorskom dijelu biskupije. Te godine (1493.) dogodila se i velika tragedija hrvatske vojske na Udbini i strašno pustošenje Hrvatske.

Antun Zadrarin

U kraćim objavljenim prikazima postoje određene nejasnoće i brojne pretpostavke u vezi s Antunom Zadrarinom. Tako se za nj navodi da je bio rodom iz Zadra (Duka), i da je s obitelji rano preselio u Zagreb i stupio u tamošnji dominikanski samostan. Navodi se da je bio vikar ugarske dominikanske provincije, da je bio profesor na sveučilištu, da je doveo u Budim na kraljevski dvor naše vrijedne i stručne humaniste, da je umro na glasu svetosti, da je sudjelovao u formiranju Senjske dominikanske kongregacije, da je bio prior u zadarskom samostanu, da je mogao biti jedan od priređivača Prvotiska 1483. godine i razne druge pojedinosti.³ Budući da se često pojedine tvrdnje prenose bez provjere, sve razne službe i opise trebalo bi provjeriti. Ovdje ću donijeti nekoliko podataka koji se odnose na Antuna Zadrarina, dominikanca, vjerojatno modruškoga biskupa. Nedvojbeno je činjenica da je Antun Zadrarin, modruški biskup, imao neke službene poslove u Zadru.

Činjenica je da se u sačuvanim onodobnim dokumentima spominje dominikanac Antun Zadrarin, ispovjednik kraljice Beatrice, žene kralja Matijaša, kojega je kralj imenovao modruškim biskupom. Pisac ovih redaka je u posjedu nekih dokumenata iz kojih se može zaključiti da su u XV. st. postojala dva istoimena redovnika — Antuna, oba dominikanca. Naime, 1455. spominje se časni redovnik »frater Antonius, filius Georgii Smilovich sartoris de Jadra« koji je već ranije položio zavjete u Dominikanskom redu, a prodavao je svoje posjede rođaku magistru Mihovilu Dminčiću.⁴ Čini se da on nije bio imenovan biskupom.

Fra Šimun, sin pokojnoga Ivana, Reda propovjednika, i prior samostana sv. Ivana u Ninu, prodao je 29. studenoga 1469. jednu kuću fra Antunu, sinu pokojnoga Stjepana Ptizuricha i njegovoj braći u području »fabrorum« Zadra.⁵ Drugi podatak govori o tom da je časni muž fra Antun, sin pokojnoga Stjepana Ptizaricha i majke Drage, Reda propovjednika, dana 30. studenoga 1469. u svoje ime i u ime svoje

3 BIANCHI, 1877, 421., BOGOVIĆ, 1983, 198., KRASIĆ, 1971, 298., ŠANJEK, 2008, 251. i drugdje.

4 DAZ, SZN, Johannes de Calcina, sv. V, svešč. 7, fol. 2, 14. I. 1454/55/.

5 DAZ, SZN, Gregorius de Bosco, sv. I, svešč. 1, fol. 7, 29. XI. 1469.

braće prodao Nikoli Bobiću iz Rogova 40 maslina u Rogovu. Kako su masline bile na posjedu opatije, kupac se obvezao da će opatiji unaprijed davati dio prihoda.⁶

Sedam godina kasnije, 17. travnja 1476., napravio je oporuku »Ser Batista Melfi stinendiarius Jadre«, koji je fra Grguru, prioru i drugim redovnicima dominikanskoga samostana u Zadru, ostavio neke posjede i nešto novaca. Spomnuti Batista se sjetio fra Antona, svoga ispovjednika, ostavivši mu dvanaest libara s preporukom da se za njega moli. Uz to je fra Antunu ostavio jedan zlatni dukat da ima, ako bude išao na hodočašće u Svetu zemlju s preporukom da se moli za pokoj njegove duše.⁷

U prvoj polovici 1481. u Zadru se spominje fra Antun Zadraniin, biskup modruški. Franjo Damjanov, zadarski arhidakon, 13. travanja 1481., u nazočnosti javnoga bilježnika imenovao je svojim javnim zakonskim zastupnikom časnoga preuzvišenoga oca u Kristu gospodina Antuna »de Jadra episcopum Modrusiensem benemeritum videlicet absentem tamquam presentem...« i neka ga zastupa bilo gdje bude potrebno.⁸

Iduće godine, točnije 10. travnja 1482. general Dominikanskoga reda iz Rima dopustio je modruškomu biskupu Antunu Zadraniinu da može zadržati dvojicu redovnika, jednoga brata i jednoga svećenika, u svojoj službi.⁹ Tu se izričito navodi da je fra Antun Zadraniin modruški biskup. Iz teksta je jasno da je fra Antun i posvećen za biskupa.

Zadnji podatak potječe iz 1489. dok je biskup Antun još bio na životu. Naime, 19. kolovoza 1489. general Dominikanskoga reda dao je iz Napulja pismeno odobrenje fra Iliji Dubrovčaninu da može posjetiti modruškoga biskupa i ostati kod njega koliko bude želio, s tim da se kasnije vrati u svoj samostan. To pismo svjedoči da je modruški biskup Antun još u drugoj polovici 1489. godine među živima.¹⁰

6 DAZ, SZN, Gregorius de Bosco, sv. I, svešč. 1, fol. 9. 29. XI. 1469. »Venerabilis vir dominus frater Antonius qu. Stefani Ptizarich ordinis predicatorum...«.

7 DAZ, SZN, Martinus Meladosich, sv. I, fol. 3, Op. 17. IV. 1476. »Item reliquit fratri Antonio confessori suo ordinis Sti dominici libras duocecim parvorum uz oter Deum pro anima ipsius testatoris. Item voluit quod si dictus frater Antonius iret ad sepuchrum domini nostri Jesu Christi habeat unum ducatum et quod oret Deum pro anima ipsius testaoris«.

8 DAZ, SZN, Johannes da Salodio, sv. II, svešč. 2, fol. 8. »Die veneris 13. IV. 1481... Franciscus Damiani.. fecit constituit et solemniter ordinavit eius verum et legitimum procuratorem Reverendum patrem in Xristo Dominum Antonium de Jadra Episcopum Modrusiensem ...«.

9 KRASIĆ, 1975., 211: »Episcopus Modrusiensis dominus Antonius de Jadra potest retinere duos fratres, unum clericum et alium conversum, cum ipse sit ab ordine assumptus. Et nemo inferior etc. Datum Rome, die 10 aprilis 1482«.

10 Krasić, 1975, 221 »Frater Helyas de Ragusio potest ire ad visitandum dominum episcopum Modrusiensem et apud eum quantum sibi placuerit, morari et redire ad conventum sibi assignatum. Neapoli, 19. augusti (1489).«

Fra Kristofor Dubrovčanin, 29. svibnja 1480. imenovan je modruškim biskupom ali u pravni posjed biskupije ulazi tek nakon smrti biskupa Antuna koji je barem neko vrijeme boravio kao biskup u Bužanima.¹¹

Popis kratica

DAZ SZN Državni arhiv u Zadru, Spisi zadarskih bilježnika (notara)
HBL Hrvatski bibliografski leksikon, Zagreb

Literatura

- BIANCHI (Carlo Federico), 1877, *Zara cristiana I*, Zadar
- BOGOVIĆ (Mile), 1983, »Antun Zadrani«, *Hrvatski bibliografski leksikon I*, Zagreb, 198
- BOGOVIĆ (Mile), 1988, »Pomicanje sjedišta krbavske biskupije od Mateja Marute do Šimuna Kožičića Benje«, u: *Krbavska biskupija u srednjem vijeku*, Rijeka — Zagreb, 41–82
- KRASIĆ (Stjepan), 1971, »Hrvatska dominikanska kongregacija (1508–1587)«, *Bogoslovska smotra*, god. XLI, br. 2–3, 296–312
- KRASIĆ (Stjepan), 1975, »Regesti pisama generala dominikanskog reda poslanih u Hrvatsku (1392–1600)«, *Arhivski vjesnik XVII–XVIII (1974–1975)*, Zagreb
- DODAJ STRANICE
- ŠANJEK (Franjo), 2008, *Dominikanci i Hrvati osam stoljeća zajedništva*, Zagreb

Summary

Based on several newly researched archival information the author asserts that the Dominican Antun Zadrani (most probably son of Stjepan and Draga Ptičarić) was consecrated Bishop of Modruš shortly after the death of Bishop Nikola Modruški (†1480).

11 Bogović, 1998, 71